

A photograph of Jaap Verhagen, a man with glasses and a beard, wearing a dark jacket with a patterned collar and blue jeans. He is standing on a green sports field with a fence and buildings in the background under a cloudy sky.

‘Met zo’n mooie pluim van onze eindgebruikers durf ik het aan’

Jaap Verhagen voor de tweede maal genomineerd voor FotY-award

De vakman is er een van de oude stempel, die zelf minstens zoveel kennis van sportvelden, bodems en openbaar groen heeft als de markt. Maar ook een die vertrouwt en bouwt op persoonlijk contact. Bij zijn manier van aansturen staat de menselijke maat hoog in het vaandel.

Krachtige coach

De negentien vaste en veertig gedetacheerde medewerkers in zijn team laat hij het maximaal haalbare presteren, soms vanuit een bepaalde achterstand: ‘Mensen zijn geen machines.’ Verhagen is meer een coach, vooral na zijn hbo-opleidingen Integraal management en Afdelingshoofd in de veranderende organisatie. ‘Tweemaal in de week zit ik bij het ene of andere groepje te praten over alledaagse dingetjes. Ik moet ook af en toe niet gezien worden; mensen moeten voelen dat ze de ruimte hebben. De kunst is om mensen te laten meebewegen met veranderingen in de organisatie en te voor-

komen dat ze tegenwerken. Mijn kracht is dat ik mensen kan laten meebewegen. Ik laat ze zien dat ze invloed hebben als ze meedoen, maar niet als ze tegenwerken, als ze aan de zijlijn staan. Ik wil ze laten ervaren dat het loont als ze zich ontwikkelen. Als ze iets proberen maar het mislukt, krijgen ze een schouderklopje, geen straf.’

Het hele fieldmanagementteam – een bedrijf op zich – presteert maximaal bij een laag onderhoudsbudget: een ton, de rest is man-uren. ‘We zitten dicht op de velden en behalen daarmee heel goede resultaten.’ Dat bleek wel toen de oud-voorzitter van FC Zutphen een bedankmailtje stuurde na een gortdroge zomer met allerlei tegenvallers, zoals een kapotte pomp. Daarin sprak hij zijn waardering uit voor het harde werk van de gemeente met de mooie velden als resultaat. ‘Met zo’n mooie pluim van onze eindgebruikers durf ik het aan om een

Jaap Verhagen is bij menige Fieldmanager- en Boomzorg-lezer wel bekend: hij is de fieldmanager van de gemeente Zutphen, tevens groenbeheerder, die regelmatig zijn ervaringen deelt in de vakbladen. De Fieldmanager of the Year-genomineerde vertelt weer moeiteloos en vol enthousiasme over de laatste ontwikkelingen van de sportvelden in de gemeente Zutphen en van zichzelf.

Auteur: Karlijn Santi Raats

tweede keer mee te doen aan de Fieldmanager of the Year-wedstrijd’, glimlacht Verhagen.

Kennis

Bijna elke dag rijdt Verhagen ‘s ochtends, aan het begin van zijn werkdag, langs de velden in Zutphen. Hij weet precies wat waar speelt. In zijn hoofd heeft hij parate kennis over bodem, planten en onderhoud, maar ook over wat er in de markt allemaal te koop is. Verhagen zoekt een absorbeert kennis als een spons. Hij heeft zo zijn relaties, onder wie Jan IJmker (tegenwoordig werkzaam bij TFI), met wie hij uren over bodems en bodemleven kan ‘bomen’. Of Jacco Meijerhof van Hofmeijer, met wie hij nu bezig is het onderhoud van het O2-veld bij voetbalclub AZC Zutphen te optimaliseren: ‘Een O2-veld is gevoelig voor slemlagen; die moet je zien te vermijden.’

Sparren, daar schept de fieldmanager een groot genoeg in. Verhagen: 'Ik wil met open vizier kunnen praten. Pas dan kom je verder. Als ik met een vertegenwoordiger langs de velden rijd en hij zegt vanaf het hek: "Ik zou er even product X overheen strooien", dan haak ik af. Ik hou er niet van als iemand alleen zijn eigen producten aanprijst in plaats van naar het brede plaatje te kijken. Er zijn er maar weinig die eerlijk zijn en ook weleens een product van een ander aanraden.' Maar Verhagen is ook pragmatisch en doet er tot op zekere hoogte aan mee: 'Samen met de markt zul je als fieldmanager een goed product moeten maken en houden.'

In 2018 en 2019 beheerde Verhagen al zijn velden in Zutphen volledig chemievrij. Hij is van plan om deze lijn voort te zetten in 2020. 'Samen met Henk Roelofsen van DLF heb ik besloten om meer op veldbeemd in te zetten. Veldbeemd verdraagt speelschade beter. Het heeft natuurlijk een langere tijd nodig voor het er "staat"; daar probeer ik een beetje mee te spelen door een bepaald veld wat eerder aan te pakken. Dan heeft het veld tien tot elf weken om te herstellen en speelklaar te worden. Dat doe ik dan in goed overleg met de clubs. Het jaar erop pak ik een ander veld wat eerder aan. We zijn aan de slag gegaan met topgrasrassen op verschillende zaaidieptes en de resultaten zijn redelijk goed.'

Beheer afstemmen op klimaatomstandigheden

Het klimaat vergt omdenken. 'Wij hebben de beste resultaten in augustus-september en vroeg in mei', vertelt Verhagen. 'Maar begin mei is de competitie nog volop bezig. Sommige fieldmanagers beginnen al vroeg met voorzaaien. Maar de competitie loopt steeds langer door; de clubs zijn tegenwoordig pas half juni klaar. Ik volg de ontwikkelingen en kijk waar dit wordt toegepast. Maar aangezien de clubs bij ons pas half juni klaar zijn en alle velden tot die tijd elke week bezet zijn, heeft voorzaaien bij ons weinig effect. Bovendien hebben we een paar keer een gortdroge zomer gehad in juni en juli; daar heb je als fieldmanager niet veel aan. Pas in de groeimaand augustus richt ik me op de kwaliteit door wat vaker te snijden of wiedegeen. Dan zorg ik voor een enorme kwaliteitsboost in de grasmatten. Met het oog op mogelijke extreme droogte in de zomer geef ik de grasplanten in april-mei een boost met nieuwe meststoffen. Hiermee willen we het

gras snel laten sluiten, zonder terug te grijpen op Kas of 12-10-18. Als de grasmat snel dichtgroeit, gaat hij sterker de zomermaanden in.' Verhagen voegt eraan toe: 'Voorheen waren we in het voorjaar bezig met organische meststoffen. Maar in een koud voorjaar zijn wormen niet actief, terwijl die juist de meststof moeten omzetten in opneembare voeding voor de plant. Als het bodemleven nog niet actief is, staat de plant te wachten. Wij willen de grasplant op zo'n moment een middel geven waar hij wel op kan reageren en daarbij de juiste *mycorrhiza's*, bodemschimmels en bacteriën inzetten. De klus is om uit te zoeken welke types wel door de plant worden opgenomen en welke niet of minder.' Verhagen verwijst naar de bomenwereld – beroepsdeformatie, want hij is ook groenboombeheerder: 'De beuk slaat bijzonder goed aan op *mycorrhiza*. In feite heeft elke plant dat in bepaalde mate nodig, maar telkens andere *mycorrhiza*-soorten.' Hij lacht: 'Het is bijna hogere wiskunde.'

SBR-rubber

Medio januari had Verhagen een gesprek met zijn wethouder Laura Werger over een oplossing voor SBR-rubber dat buiten het veld terecht komt. Hij was er al een tijdje mee bezig; de afgelopen zomer was hij al non-infillvelden aan het testen, maar de actualiteit vroeg om directe actie. 'Ik had mijn kortetermijnplannetje al klaarliggen', verklaart Verhagen. 'We gaan direct alles handmatig verwijderen, we krijgen een demonstratie van een bepaald type stofzuiger en we mobiliseren de verenigingen. Want als het SBR-rubber tot op de tribune ligt, hebben zij zelf de taak om dat op te ruimen. Het is ook aan de clubs om de uitloopmat schoon te houden. Wij zorgen als gemeente voor kantplanken en microplasticvangers in alle putjes. Bij velden die binnen korte tijd vervangen moeten worden, kijken we of er in deze laatste levensfase een gedoogsituatie mogelijk is waarbij we deze investeringen niet doen, maar door handmatig schoonhouden aan onze zorgplicht voldoen.' Verhagen maakt een kanttekening: 'Op de lange termijn moet je als gemeente forser ingrijpen en daar geldt voor vrijmaken. Dat is een uitdaging, want het geld groeit hier niet aan de boom. Samen met een collega van beleid ga ik een onderbouwing schrijven voor langetermijnoplossingen waarmee we de raad kunnen informeren.'

Mag het een kunstgrasveldje minder?

Verhagen heeft zijn voorkeur voor natuurgras

'Ik concludeer dat kunstgras een kat in de zak is'

noot onder stoelen of banken gestoken. 'We zijn er allemaal ingestoken. Het is veel duurder dan ons bij het begin van de hype werd voorgehouden. Het onderhoud blijkt duurder te zijn. En als zo'n mat ouder wordt, moet je nog meer onderhoud plegen, voor 8 tot 9 duizend euro per jaar per veld. Dat is evenveel als voor natuurgrasonderhoud. Natuurlijk kun je meer uren spelen op kunstgras, maar wij zijn gezegend met vlakke velden die intensief bespeeld kunnen worden. Ik heb iemand fulltime op de kunstgrasvelden staan. Hij maakt 1600 uur per jaar! De uren voor de zorgplicht rond de rubberkorrels redt hij niet eens. Hierbij zijn de kosten nog niet meegerekend van de jaarlijkse dieptereiniging door een externe partij, tweemaal per jaar als het veld ouder wordt. Een paar jaar geleden kon ik nog een toplaag vervangen voor 185 duizend euro, maar laatst moest ik een ton meer meenemen; enerzijds vanwege de verwijderingsbijdrage, anderzijds door de omschakeling van SBR-rubber naar een ander type infill, in dit geval EPDM. Na tien jaar moet je weer vijf ton neerleggen om de gehele constructie te vervangen, en na tien jaar zit je met een bult afval. Ik concludeer dat kunstgras een kat in de zak is.'

De fieldmanager heeft de gelegenheid nog maar eens aangegrepen om zijn wethouder te vragen wat zij in de toekomst met alle huidige Zutphense kunstgrasvelden wil doen: vervangen door kunstgras of een andere constructie? AZC Zutphen heeft achthonderd leden op drie velden; daar is kunstgras een noodzaak. Maar Verhagen vraagt zich hardop af of die noodzaak voor alle clubs geldt: 'FC Zutphen heeft vijf natuurgrasvelden, drie natuurtrainingsvelden en een kunstgrasveld. De bevolking vergrijst; er zullen niet meer voetballeden komen. Kunnen zij niet uit de voeten met een natuurgrasveld, een O2-veld of een hybrideveld als opvolger van het kunstgrasveld? De publieke opinie is nu positiever over natuurgras; BVO's grijpen terug op natuurgras of hybridevelden. Dat kan hel-

pen om in Zutphen waar mogelijk kunstgras om te bouwen naar natuurgras. Ik ben al bezig om de mogelijkheden in kaart te brengen voor het leggen van een natuurlijk veld op een kunstgrasfundament; daarvoor verzamel ik informatie bij deskundigen zoals Ernst Bos Advies. Ik spar er ook over met Jacco Meijerhof van Hofmeijer. De gemeente is nu met spoed een visie over kunstgras aan het opstellen.'

Maaien en rondkijken

Zutphen maait nog altijd met de Sabo Roberine-messenkooimaaiër. 'Daar zijn we tevreden over. Deze machine mag nog vier jaar mee', vertelt Verhagen. 'We hebben ons wel georiënteerd op het gebied van robotmaaieren, maar het is voor ons nog te vroeg om daarop over te stappen. We wachten de ontwikkelingen nog even af. Hopelijk kunnen robotmaaieren in de toekomst oversteken naar een ander veld.' Maar eigenlijk vindt Verhagen het ideaal dat zijn mensen op de velden zijn om te maaien. 'Ik instrueer hen om goed om zich heen te kijken tijdens het maaien en werkpunten aan mij door te geven. Die zet ik dan in een actielijst. Deze lijst is belangrijk om de Green Deal te waarborgen, om aan te tonen welke werkzaamheden en maatregelen je allemaal hebt uitgevoerd. We willen niet spuiten, tenzij er een serieus incident is. Maar dan moet je goed kunnen onderbouwen dat het echt niet anders kan en dat je er alles aan hebt gedaan om het in eerste instantie zonder chemie op te lossen. Het is nee, tenzij.'

'Mycorrhiza's zijn bijna hogere wiskunde!'

Groenkennis integraal toepassen

Als groenbeheerder is Verhagen bezig met het vergroten van de biodiversiteit en het terugdringen van hittestress. Dat doet hij onder meer door de maairoute bijna te halveren: minder en afwisselend maaien (sinusmaaieren) betekent meer schuilmogelijkheden voor diersoorten en insectensoorten. Andere manieren zijn minder snoeien in bosplantsoenen en kruidenbeheer op open plekken, ook vlak bij het centrum en in de berm. 'Dat vergt lef', zegt Verhagen. Daarmee verwijst hij indirect naar de nog steeds algemene voorkeur onder burgers om de boel kort, ordentelijk en 'schoon' te houden. 'We gaan

feromoonvallen ophangen om eikenprocessievinders te tellen. Als je plagen zoals de eikenprocessierups kunt bestrijden met natuurlijke vijanden, moeten we daarover communiceren met de politiek en bewoners. Daarmee kunnen we laten zien hoe groot het nut van dit type beheer is.'

Voor Verhagen is het altijd en, en. De voordelen van biodiversiteit en klimaatadaptatie in het openbaar groen laat hij waar mogelijk ook terugkomen op sportparken. 'Aan de randen van onze sportvelden staat kruidenvegetatie rond bosplantsoenen. Bij FC Zutphen hebben we een ecologische vijver, waar we beregeningswater uit halen. Een tribunewal, waar toeschouwers op staan of zitten, hoeft niet wekelijks gemaaid te worden. Stel dat er ergens ooit een wedstrijdveld niet meer nodig is, dan mogen daar van mij de bloemetjes en kruiden in bloei staan. Bij dit soort zaken moet je echter altijd overeenstemming bereiken met de verenigingen. Zij geven vaak de voorkeur aan strakheid.'

Verhagen is van alle markten thuis en laat zien dat hij op alle terreinen van aanpakken weet. In november 2019 puzzelde hij een aanbestedingsleidraad in elkaar voor een bestek waarin

de aannemer de bewoners laat participeren doordat ze stukjes buurtonderhoud voor hun rekening nemen. 'Het nieuwe is de prestatieleidraad: als de aannemers niet voldoen aan de participatie-eis bij hun groenwerkzaamheden, worden ze gekort op hun inkomsten.'

Verhagens agenda staat ook vol andere uitdagingen. 'Ik werk aan een boombeheerplan, met een eerste aanzet tot een vervangingsplan en herstel van de laanstructuren. Hiervoor werken we samen met een student van Larenstein. In 2013 ben ik gestart met een veranderingsproces rond de begraafplaatsen. Samen met collega's heb ik een traject uitgezet "van begraven naar gedenken", om te komen tot kostendekkende gedenkparken. De sportveld- en groenbeheerder concludeert: 'De openbare ruimte en de buitensport blijven in ontwikkeling. Hierin meebewegen is een must. Dit is een fantastische baan.'

Be social

Scan of ga naar:

www.fieldmanager.nl/article/32264/met-zon-mooie-pluim-van-onze-eindgebruikers-durf-ik-het-aan

